

Tid Torsdagen den 24 augusti 2017 kl. 17.00 – 17.10
Plats Bråvallasalen, Stadshuset
Justerat Måndagen den 4 september 2017

Jan Valeskog

Joakim Larsson

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Jan Valeskog (S) ordföranden

Joakim Larsson (M) vice ordföranden

Margareta Stavling (S)

Anders Göransson (S)

Maria-Elsa Salvo (S)

Lennart Tonell (MP)

Rikard Warlenius (V)

Monika Jenks (M)

Torbjörn Erbe (M)

Alexandra Östback (M)

Mattias Keresztesi (M)

Abit Dundar (L)

Tjänstgörande ersättare:

Anna Bäcklund (MP)

för Veronica Eriksson (MP)

Ersättare:

Lars Arell (S)

Anna Forssell (S)

Birger Kato (S)

Elsemarie Bjellqvist (S)

Staffan Schartner (MP)

Marie-Louise Gudmundsson (M)

Jihad Adlouni (M)

Marianne Pettersson (M)

Michaela Hollis (KD)

Tjänstemän:

Förvaltningschefen Håkan Falk, Jenni Almgren, Ann-Charlotte Bergqvist, Göran Carlberg, Gunnar Jensen, Sara Lundén, Lena Mittal och Åsa Wigfeldt samt borgarrådssekreterarna Oscar Lavelid och Daniel Carlsson Mård och personalföreträdaren Luis Lopez §§ 1-5.

§ 1**Val av justerare och tid för justering****Beslut**

Exploateringsnämnden utser vice ordföranden Joakim Larsson (M) att tillsammans med ordföranden Jan Valeskog (S) justera dagens protokoll.

Justering sker måndagen den 4 september 2017.

§ 2**Frågor för beredning och eventuell information från kontoret**Information om iPads inför övergången till digitalt utskick av nämndhandlingar

Håkan Falk informerar om att det finns iPads att kvittera ut inför övergången till digitalt utskick av nämndhandlingar.

Beslut

Exploateringsnämnden tackar för informationen.

Information om strategirådets sammanträde den 12 september 2017

Lennart Tonell (MP) informerar om strategirådets nästa sammanträde den 12 september 2017 som kommer att behandla logistiken i samband med ombyggnaden av City.

Beslut

Exploateringsnämnden tackar för informationen.

§ 3**Anmälan av inkomna skrivelser till exploateringsnämnden**

Inkomna skrivelser m.m. till exploateringsnämnden enligt förteckningar från den 8 augusti 2017 och från den 24 augusti 2017 anmäls.

§ 4**Anmälan av delegationsbeslut fattade inom
exploateringskontoret**

Dnr E2017-00069

Beslut

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att lägga anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 28 juni 2017.

§ 5**Anmälan av protokoll från rådet för funktions-
hinderfrågor**

Dnr E2017-00745

Inget protokoll finns att anmäla vid detta sammanträde.

§ 6**Anmälan av ekonomisk uppföljning, juli 2017**

Dnr E2017-00363

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att lägga anmälan till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 7**Promemorian Cykelregler. Anmälan av svar på remiss**

Dnr E2017-01593

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att godkänna anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 8 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) enligt följande:

I ärendet lyfts den möjlighet till dubbelriktad cykling på enkelriktade gator som infördes i Stockholms innerstad under 2016. Att ha olika regler för olika sorters fordon innebär otydlighet och de nya skyltarna har skapat förvirring om vad som faktiskt gäller för såväl bilister som cyklister. Vi vill därför understryka behovet av att kunna förtydliga skyltningen. Det av stor vikt att säkerställa en tydlighet i vad det nya regelverket de facto innebär för att undvika fortsatt trafikfaror och i största möjliga mån underlätta för alla trafikslag, såväl bilister som cyklister.

Av allt att döma har man i andra kommuner bedömt Transportstyrelsens tolkning av Wienkonventionen om vägmärken annorlunda. Det finns exempel på att man inom gällande regelverk satt upp tilläggsskylten ”Gäller ej cykel” på vägmärket ”Förbud mot infart med fordon” snarare än använt sig av skyltningen ”förbud mot infart med motorfordon”, vilket vi tidigare framfört borde övervägas även i Stockholms stad.

Ersättaryttrande

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L).

§ 8

Nya riktlinjer för bostadsförsörjning i Sundbybergs stad. Anmälan av svar på remiss

Dnr E2017-01824

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att godkänna anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 9

Vissa frågor inom fastighets- och stämpelskatteområdet (SOU 2017:27). Anmälan av svar på remiss

Dnr E2017-01269

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att godkänna anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 19 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 10**Om att låta stockholmarna bygga ihop Södra Skanstull med Gullmarsplan och Hammarby sjöstad. Motion (2017:5) från Björn Ljung och Peter Backlund, båda (L). Svar på remiss**

Dnr E2017-00962

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt kontorens gemensamma förslag:

- 1 Exploateringsnämnden besvarar remissen med kontorens gemensamma tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets och stadsbyggnadskontorets gemensamma tjänsteutlåtande från den 14 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår (se beslutet).
- 2) Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att tillstyrka motionen och att därutöver anföra:

Det är positivt att kontoren också värderar tidiga och innovativa dialoger vid planeringen av större stadsområden. Vi anser dock att de borde gå längre för att nå de medborgare som vanligtvis inte är delaktiga när staden planeras.

Stadsutveckling blir bäst när de som lever i området får ett ordentligt inflytande över hur det ska utvecklas och när området ses som en helhet av funktioner och miljöer som samspelar. Stockholm behöver arbeta mer och bättre med områdesplanering.

Gullmarsplan och området runt omkring är utan tvekan en utav Stockholms sämst utnyttjade resurser. Här har vi söderorts viktigaste kollektivtrafikknutpunkt, avskild praktisk taget från all vettig gång och cykelstruktur och med stora outnyttjade områden i närheten. Möjligheterna att skapa

många fler bostäder, arbetsplatser och dessutom göra gång-, cykelvägar, park- och naturmark bättre, tryggare och tillgängligare är gigantiska. Men området från vattnet upp till Gullmarsplan erbjuder också riktigt svåra stadsplanerings nötter att knäcka.

Därför vill Liberalerna se att arbetet med Gullmarsplanssidan kommer i gång redan nu, och att det startar med att släppa loss stockholmarnas kreativitet tidigare och i större skala än vanligt. Det här handlar om ett av de potentiellt sätt viktigaste områdena för utvecklingen av Stockholm. Givet att utmaningarna är stora är involverandet av alla de som redan idag vistas i området extra viktigt. Det borde genomföras genom interaktiva verktyg som kan nå ut till människor som annars vanligtvis inte deltar i planprocessen.

Staden borde alltså redan nu börja fråga vilka behov som medborgarna ser och vilka lösningsidéer som finns. Mot bakgrund av vad som ovan anförts yrkar vi att exploateringsnämnden tillstyrker motionen.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

Reservation

Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

§ 11

Samråd om förlängning av koncession för förbindelsen Högdalen-Nacka, Stockholms och Nacka kommuner, Stockholms län. Anmälan av svar på remiss

Dnr E2017-01750

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 12

Kompletterande samråd enligt 6 kap. miljöbalken för 400 kV markkablar mellan Snösätra och Högdalen.

Anmälan av svar på remiss

Dnr E2016-04072

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Stockholms stad har tidigare förordat en lösning som innebär att kabeln förläggs i kulvert under Örbyleden, gällande delsträckan Örbyleden söderut. Det skulle i framtiden ge ökad möjlighet att bygga fler bostäder i området. Därför är det viktigt att staden står fast vid kulvertalternativet. Den kabelförläggning som nu föreslås innebär avsevärda inskränkningar i framtida möjligheter att bebygga området. Detta eftersom en bredare zon av strålningsskäl skulle förhindra en hög exploateringsgrad när Svenska Kraftnäts magnetfältpolicy ska följas samt till följd av det faktiska

utrymme som kabelförbanden kräver.

Ersättaryttrande

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 13**Överenskommelse om exploatering med försäljning för bostäder inom fastigheten Skalholt 1 i Kista med BRF Kista Square Garden. Genomförandebeslut**

Dnr E2017-02360

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att låta ärendet utgå.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt sitt förslag.

§ 14**Markanvisning för datahall inom fastigheten Vanda 2 i Akalla till Crownridge Data Center AB**

Dnr E2017-01912

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för datahall inom fastigheten Vanda 2 till Crownridge Data Center AB och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 13 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 15**Markanvisning för utökad byggrätt för skoländamål inom fastigheterna Skogsnävan 1, Rödtoppan 1 och 7 m.m. i Vinsta till Skolfastigheter i Stockholm AB.****Inriktningsbeslut**

Dnr E2017-00715

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar fastigheterna Skogsnävan 1, Rödtoppan 1, Rödtoppan 7 samt delar av Vinsta 4:1 och Vinsta 6:1 i Vinsta för utökad byggrätt och tillskottsmark för skoländamål till SISAB samt ger kontoret i uppdrag att teckna markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 3,8 mnkr (inriktningsbeslut).
- 3 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar ny detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 3 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande lämnas av Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Behovet av nya skolplatser är stort och det är positivt att platsen kan användas för en skola som kan ta emot ett större elevunderlag. När skolor med omgivande gårdar planeras och byggs är det viktigt att ta med barns perspektiv genom hela planeringen. Det är i huvudsak barn och unga som ska använda platsen och genom att arbeta med dialog riktad mot de grupperna kan staden få bättre kunskap om hur barn använder deras vardagliga miljö och utgå ifrån det i planeringen. Hur barns perspektiv ska tas in i planeringen behöver tydliggöras i det fortsatta arbetet med framför allt den allmänna lekparken som ska fungera både som resurs för förskolan och för boende i området.

§ 16

Avtal gällande friköpsrätt till fastigheten Sadeltaket 1 i Bällsta med Aktiebolaget Karl Ekesiöö och Ekesiöö Fastigheter AB

Dnr E2017-01947

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner avtal gällande friköpsrätt till fastigheten Sadeltaket 1 i Bällsta med Aktiebolaget Karl Ekesiöö och Ekesiöö Fastigheter AB enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner försäljning av Sadeltaket 1 till tomträttshavaren med en försäljningsinkomst om cirka 59 mnkr enligt avtal och ger kontoret rätt att genomföra försäljningen och träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 17

Markanvisning för studentbostäder och forskarbostäder till Svenska Studenthus Holding 1 AB samt idrottshall till fastighetskontoret inom fastigheten Johanneshov 1:1 m.fl. i Johanneshov

Dnr E2017-01846

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för student- och forskarbostäder till Svenska Studenthus Holding 1 AB samt idrottshall till fastighetskontoret inom fastigheten Johanneshov 1:1 m.fl. och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 1 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 18

Områdesplanering för Årstaskogen. Utredningsbeslut

Dnr E2017-01898

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V):

- 1 Exploateringsnämnden godkänner projektdirektivet för

Årstaskogen.

- 2 Exploateringsnämnden ger kontoret i uppdrag att utreda förutsättningarna för projekt Årstaskogen upp till 11,0 mnkr.
- 3 Exploateringsnämnden anmäler beslutet till stadsbyggnadsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden som är berörda samt till kommunstyrelsens ekonomiutskott.
- 4 Exploateringsnämnden uppdrar åt kontoret att förbereda ett samråd för ett reviderat förslag till naturreservat för Årsta skog och Årsta holmar.
- 5 Exploateringsnämnden anför därutöver följande:

Det är angeläget att Årstaskogen och Årsta holmar äntligen får ett skydd som naturreservat. Genom det tidiga utredningsarbetet i en sammanhållen planering kan värdefull naturmark skyddas långsiktigt och samtidigt även möjliggöra att bygga bostäder intill reservatet.

År 2014 var ett förslag om naturreservat för Årsta skog och Årsta holmar ute på remiss. Därefter har det tagit fram ett nytt förslag på naturreservatsgräns som i det närmaste är lika stort som det förslag som var på samråd 2014. Med anledning av att det nya förslaget till gränsdragning innebär att reservatet utökas till mark som tidigare inte var en del av samrådet, bör dessa tillkommande delar samrådas med Länsstyrelsen och med sakägare, berörda av de utökade gränserna såsom Dianelunds Båtklubb och Koloniträdgårdsföreningen Skanskvarn. I samband med att berörda nämnder fattar beslut om att gå ut på samråd om detta ska även samrådsredogörelsen från det tidigare samrådet presenteras. Beslut om inrättande av reservat ska ske i kommunfullmäktige under första kvartalet 2018, vilket innebär ett infriande av majoritetens önskan om att ett reservat ska inrättas i Årstaskogen och Årsta holmar under denna mandatperiod.

Exploateringsnämnden kommer inte att fatta beslut om några markanvisningar innan berörda nämnder fattat beslut om inrättandet av ett nytt reservat.

Utöver det formella samrådet med anledning av de utökade gränserna för reservatet kommer en tidig dialog med medborgare och andra berörda att genomföras, i syfte bland annat att fånga upp idéer om hur värdena bäst kan utvecklas.

Detta kommer utgöra ett viktigt underlag för hur de gröna och rekreativa värdena inom och utanför naturreservatets gränser kan utvecklas och hur den framtida bebyggelsen kan utformas i samklang med naturen. Det är extra viktigt att de ekologiska spridningssambanden förstärks samt att funktionen av de platser som tas i anspråk ersätts. Gränsen mellan reservatet och den planerade nya bebyggelsen ska utgöra ett tillskott i stadens offentliga rum.

Ett omfattande samrådsförfarande kommer också senare att genomföras för de bostäder som kommer att byggas invid reservatet i enlighet med PBL.

Sammanfattningsvis kommer, eller har, följande samråd och medborgardialoger genomförts eller skall genomföras för reservat och möjlig bebyggelse:

- 1 Samråd år 2014 om naturreservat för Årsta skog och Årsta Holmar.
- 2 Tidig medborgardialog via enkät, med början 28 augusti 2017.
- 3 Beslut om samråd för förslag om utökade delar av reservatet med sakägare, beslutas av berörda nämnder september 2017.
- 4 Ett senare samråd i enlighet med PBL ska hållas om bostäder intill det beslutade naturreservatet.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 augusti 2017. Kontoret föreslår att nämnden beslutar följande:

- 1 Godkänna projektdirektivet för Årstaskogen.
- 2 Ge kontoret i uppdrag att utreda förutsättningarna för projekt Årstaskogen upp till 11,0 mnkr.
- 3 Anmäla beslutet till stadsbyggnadsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden som är berörda samt till kommunstyrelsens ekonomiutskott.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) föreslår (se beslutet).
- 2) Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.
- 3) Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis

bifalla kontorets förslag till beslut och att därutöver anföra:

Vi är glada över att se planerna på att göra Årstaskogen till naturreservat och att tillföra välbehövliga bostäder i det attraktiva område som finns vid gränserna för det kommande reservatet. Det är också glädjande att projektdirektivet lyfter behovet av bostadsbyggande med hög arkitektonisk kvalitet och behovet av att tillgängliggöra Årstaskogen.

Årstaskogen är centralt för Stockholms biologiska mångfald, och fungerar som ett populärt rekreationsområde för många av stadens invånare. Den centrala placeringen av Årstaparken innebär naturliga förbindelser mellan naturområden öster, väster och söderifrån och fungerar som en grön kontaktyta för växt- och djurlivet. När staden drar gränserna för naturreservatet är det viktigt att ta tillfället i akt och planera för att så många som möjligt kan ta del av Årstaskogens natur.

Något som behöver tas i beaktande under planeringen av bostadsområdena vid Årstaskogen är att ett gediget uppsökande arbete för att samla in åsikter från stadens medborgare sker. Bostadsområdet runt Årstaskogen kommer att ligga i ett speciellt känsligt läge och då är det av särskilt stor vikt att idéerna som tas fram är genomtänkta och förankrade. Vi ser gärna att staden använder interaktiva hjälpmedel som ett av flera verktyg för att speciellt nå ut till människor som annars inte hade varit delaktiga i processen.

Vidare är det viktigt att bostäder som planeras i området gör det med naturen i åtanke. Vi vill att en naturlig brygga mellan grönområdet och stad skapas och att de byggnader som angränsar till Årstaskogen skapar en naturlig övergång till reservatet. Eftersom att området har topografiska utmaningar och det vackra läget ställer speciella krav på att området får en hög arkitektonisk kvalitet ser vi gärna att staden utlyser en arkitekttävling för området.

Det är viktigt att staden inser behovet av att rusta upp grönområdet när det blir naturreservat. Projektdirektiven tar upp behovet av att göra parken mer tillgänglig och bygga ut entréerna till den, vilket är positivt, men vi vill se att staden går längre. Fler informationsskyltar och soptunnor är exempel på åtgärder som behövs för att verkligen öppna upp Årstaskogens fulla potential till alla dess besökare.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard

Warlenius (V).

Reservation

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

I en tid där Stockholms befolkning relativt sett ökar mest av Europas huvudstäder är det synnerligen viktigt att stadsplaneringen sker konsekvent över hela staden. Detta måste planeras och genomföras för en långsiktigt hållbar framtid. Vi tar fasta på att stockholmarna värdesätter kombinationen av en tät levande stad och grönområden av hög kvalitet, ett av Stockholms mest signifikanta kännetecken är dess gröna och blå värden. I stadsplaneringen ska det därför vara självklart att verka för ekologiska värden, att bygga klimatsmart och till en rimlig slutkostnad för de boende. Ett större invånarantal ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar. Därför är det viktigt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och att hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt. Stadens grönområden och parker ska kvalitetssäkras och utvecklas, nya parker och träd ska anläggas som en naturlig del av stadsutvecklingsområden. Grönskan och vattnet ska utnyttjas för att förbättra stadsklimatet och mildra konsekvenserna av klimatförändringar. Särskilt i tätbebyggda stadsdelar är det viktigt att minska andelen hårdgjorda ytor och öka mängden grönska med fler träd, pocket-parker, planteringar och gröna tak. Men även i tidig områdesplanering är det väsentligt att ta höjd för grönstrukturer. Vi välkomnar att nya bostäder prövas i området i en kommande planprocess, och vi förutsätter att densamma grundligt redovisar för miljökonsekvensanalyser, åtgärder för grönkompensation och hur Årsta skog kan utvecklas till en mer tillgänglig del av den yttre innerstaden. Vad gäller just utredning av nya bostäder och samhällsservice så bör denna del, även i detta tidiga skede, inte vara avhängigt projektdirektiven om gränsdragning för naturreservat.

Ersättaryttrande

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 19**Överenskommelse om exploatering med försäljning, för bostadsändamål inom del av fastigheten Årsta 1:1 i Årsta med Gullefjun Gul Fastighet 2 AB**

Dnr E2017-01836

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner försäljning av mark inom Årsta 1:1 till Gullefjun Gul Fastighet 2 AB med en försäljningsinkomst om cirka 76,5 mnkr och ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 20**Överenskommelse om exploatering med försäljning för bostäder inom fastigheten Midsommarkransen 1:1 i Midsommarkransen med Vasakronan AB.****Genomförandebeslut**

Dnr E2017-01914

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner genomförandet av exploatering inom Midsommarkransen 1:1 omfattande investeringsutgifter om 30 mnkr och ger kontoret i uppdrag att genomföra projektet.
- 2 Exploateringsnämnden godkänner försäljning av mark inom Midsommarkransen 1:1 till Vasakronan AB med en försäljningsinkomst om cirka 33 mnkr och ger kontoret i uppdrag att träffa erforderliga avtal.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 30 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Exploateringen kommer att ha stor inverkan på livet på centrala telefonplan. I planeringen av "torget" utanför markanvisningen behöver hänsyn tas till såväl flödet av människor som rör sig i området liksom till barn som leker på torget. Området används idag av både boende, studenter och arbetande i området. Det finns därför ett stort behov av såväl grönmarker för umgänge liksom plats för lek. Här behöver aktiviteter för alla åldrar kunna integreras.

Sambandet med telefonplans torg och tunnelbana behöver också ses över. LM Ericsons väg är avgörande för att stärka sambandet mellan såväl torgen och tunnelbanan som LM staden och fastigheten Midosmmarkransen 1:1.

P-talen för cykel och för bil ska anpassas till det kollektivtrafiknära läget.

Särskilt uttalande lämnas av Abit Dundar (L) enligt följande:

Stockholm behöver många nya bostäder och ny samhällsservice där bostäderna byggs. Vi välkomnar därför de planerade bostäderna i närområdet och de 130 bostäder som är aktuella i detta ärende. Inom 5 minuters gångavstånd pågår planering för totalt cirka 3800 nya bostäder. Men som vi upprepade gånger har påpekat är skolsituationen fortfarande inte löst för området. Detta måste åtgärdas skyndsamt.

När ny bebyggelse planeras har vi ett ansvar att också planera tillhörande samhällsfunktioner som behövs för att människor ska kunna leva i områdena som planeras. Telefonplan befinner sig nu i en expansiv fas med ett stort antal nya

bostäder som planeras. Trots det finns det ingen fullständig plan för hur området ska förses med tillräckligt många nya skolplatser.

Redan när stadsbyggnadsnämnden i oktober 2016 fattade beslut om 1105 nya lägenheter i närheten av denna plan (Timotejen 17,19,28) larmade vi för detta och begärde att den rödgrönrosa majoriteten omgående skulle återkomma med en redovisning på hur de ämnar lösa skolsituationen tills att de nya lägenheterna är på plats. Någon sådan redovisning har vi ännu inte fått. Det är minst sagt anmärkningsvärt och visar med all önskvärd tydlighet att majoriteten inte klarar av att hålla ihop planeringen.

Det går inte att vänta och se var brist på skolplatser kommer att dyka upp. Det är vårt ansvar att planera staden på ett sätt som gör att de problemen är lösta innan de uppstår. Det måste finnas tillräckligt med skolplatser när de nya lägenheterna är inflyttningsbara.

§ 21

Tillägg till markanvisning för bostäder inom del av fastigheten Sättra 2:1 i Bredäng till Åke Sundvall Projekt AB

Dnr E2015-00156

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner förlängning av markanvisningsavtal samt anvisar för tillkommande byggrätter för bostäder inom fastigheten Sättra 2:1 till Åke Sundvall Projekt AB och ger kontoret i uppdrag att träffa tilläggsavtal till markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 15 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt

kontorets förslag.

§ 22

Markanvisning för kontor och bostäder inom del av fastigheten Måsholmen 21 i Skärholmen till AB Stockholmshem

Dnr E2017-01847

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden anvisar mark för kontor och bostäder inom del av fastigheten Måsholmen 21 till AB Stockholmshem och ger kontoret i uppdrag att träffa markanvisningsavtal enligt förslag i kontorets tjänsteutlåtande.
- 2 Exploateringsnämnden begär att stadsbyggnadsnämnden upprättar detaljplan för området.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 12 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 23

Granskning av vägplan för anläggning och ombyggnad av sträckan mellan E4/E20 Essingeleden och väg 75 Södra länken i Stockholms kommun, Stockholms län. Svar på remiss

Dnr E2017-02037

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt sitt förslag:

- 1 Exploateringsnämnden beslutar att låta ärendet utgå.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 augusti 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt sitt förslag.

§ 24

Samråd för 220 kV-ledning mellan Mårtensdal och Jarlaberg (Ny markförlagd 220 kV-ledning mellan station Skanstull, Mårtensdal i Stockholms stad och station Jarlaberg i Nacka kommun, Stockholms län). Anmälan av svar på remiss

Dnr E2017-01573

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 21 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 25

Begäran om yttrande över ansökan om nätkoncession,

ansökan avser en ny 400 kV markförlagd kraftledning mellan terminalplats Örby och en planerad station Snösättra i södra Stockholm. Anmälan av reviderat svar på remiss

Dnr E2017-00467

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden noterar anmälan av det reviderade remissvaret och lägger det till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 7 juli 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Stockholms stad har tidigare förordat en lösning som innebär att kabeln förläggs i kulvert under Örbyleden, gällande delsträckan Örbyleden söderut. Det skulle i framtiden ge ökad möjlighet att bygga fler bostäder i området. Därför är det viktigt att staden står fast vid kulvertalternativet. Den kabelförläggning som nu föreslås innebär avsevärda inskränkningar i framtida möjligheter att bebygga området. Detta eftersom en bredare zon av strålningskäl skulle förhindra en hög exploateringsgrad när Svenska Kraftnäts magnetfältpolicy ska följas samt till följd av det faktiska utrymme som kabelförbanden kräver.

Ersättaryttrande

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 26

Trafik- och gatumiljöplan för City. Svar på remiss

Dnr E2017-01850

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remiss från trafiknämnden.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 14 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår (se beslutet).
- 2) Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla kontorets förslag till beslut och att därutöver anföra:

Liberalerna har länge efterfrågat konkreta riktlinjer för utvecklingen av City. Vi är nu glada att det efter flera år har kommit ett förslag. Så som Trafik- och gatumiljöplan för City nu presenteras ser vi dock stora brister i hanteringen av trafikfrågorna.

I Liberalernas vision för Stockholm ska det vara enkelt och inbjudande att röra sig fritt, enkelt och klimatsmart. Den täta och öppna staden möjliggör tillsammans med en klok trafikpolitik en välfungerande livsmiljö där alla människor kan ta sig dit de vill. För att det ska vara möjligt behöver staden prioritera att utforma gator och offentliga ytor så att de är användbara och tillgängliga för alla stadens invånare. Tyvärr saknar det aktuella förslaget helt omfattande lösningsförslag för att göra staden tillgänglig för människor med funktionsvarians. Tillgänglighetsanalys ska vara en del av planeringen redan från de långsiktiga och övergripande planerna för staden, att det här förslaget saknar det perspektivet visar på att majoriteten inte prioriterar att göra Stockholm mer tillgängligt.

Vi vill att fler medborgare gör valet att ta cykeln, eller gå, framför bilen. Cykelbanorna i Stockholm ska hålla samma kvalitet som bilvägarna både i utformning och underhåll. Det är positivt att planen prioriterar gång och cykel som främsta färdval men det hade kunnat gå längre för att lösa de problem som finns för cykeltrafiken. De viktiga cykelstråken som

planen redovisar har idag flera hinder mot målet om att göra cykeln till det mest attraktiva färdmedlet. Vi vill att planen ska redovisa för hur platser där cykelbanorna idag överlappas med bussfiler och parkeringar bättre ska planeras och att fler nya tvåfiliga cykelbanor tar plats i förslaget.

Ingen ska behöva vara rädd för att röra sig utomhus. Under stora delar av året finns det flertalet platser i City där stadsmiljön inte lyckas skapa förutsättningar för att de som vistas där ska kunna känna sig trygga. Några exempel är Klaraområdet och Sergels torg. För att dessa platser ska bli mer trygga behövs det en tydligare plan för att skapa bättre belysning och fler öppna ytor i gatuplan.

Det saknas i princip helt konsekvensanalys av de föreslagna trafiklösningarna i trafik- och gatumiljöplanen. Vi lyfte tidigare i Trafiknämnden att planen saknar flera avgörande delar för att kunna skickas ut på remiss. Nu när den är ute på remiss saknas tillräckligt med underlag för att komma med välinformerade synpunkter.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

Reservation

Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Det är glädjande att vi nu tar ett samlat grepp om utvecklingen i city. Området är stadens mest föränderliga och kommer att fortsätta att förändras framöver. I det fortsatta arbetet är det viktigt att omvandlingarna sker utifrån ett tillgänglighetsperspektiv för att säkerställa att alla oavsett funktionsvariation kan ta sig fram och ta del av det utbud som City har att erbjuda.

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Det offentliga rummet – gator och trottoarer, torg och parker, kajer och lekplatser – är en väsentlig del av varje stad. Det är i

”utrymmet mellan husen” som spontana möten kan ske, där vi promenerar, fikar, umgås eller bara vistas. Kvaliteten på miljöerna i det offentliga rummet är givetvis viktiga för upplevelsen av hur det är att vistas i Stockholm. Offentliga miljöer som är skräpiga, vandaliserade eller skumt upplysta skapar en känsla av otrygghet. Utgångspunkten för visionen för city som helhet måste vara en levande stadsdel dygnet runt, med attraktiva stadsmiljöer, fler bostäder, en mångfald av aktiviteter och stärkt cityhandel. Proportionerna mellan kontorsyta och boendeyta i området ska förändras, till boendeytans fördel. Det är av stor vikt att utvecklingen av city därför även säkerställer fullgoda gång- och cykelvägar, kollektivtrafik och andra tillgänglighetsaspekter.

När det gäller de föreslagna trafiklösningarna i Trafik- och gatumiljöplan för City anser vi att det saknar en del relevanta delar. Det behöver kompletteras med tydliga trafikanalyser som visar vilka konsekvenser de föreslagna åtgärderna kan komma att få för olika trafikslag. I sin nuvarande lydelse saknar ärendet helt sådana analyser och det finns inga försök att ge alternativ till lösningar på de utmaningar som kan uppstå. Vi är positiva till en levande stadskärna där gående, gatuliv, cyklar och kollektivtrafik är prioriterade i enlighet med den framkomlighetsstrategi som vi är eniga om, men är också måna om att framkomligheten säkras för varutransporter och andra som faktiskt behöver kunna ta sig fram i city. Östlig förbindelse är en viktig del i arbetet för att minska genomfartstrafiken och vi finner det märkligt att den inte ens nämns i ärendet. Att endast stänga av gator för biltrafik kommer i sig inte att leda till att trafiken försvinner, utan riskerar att orsaka än värre trängsel.

När Alliansen redan 2012 gav berörda nämnder i budgetuppdrag att ta ett helhetsgrepp på city – Vision för City – så var just idén att skapa en tydlig politisk inriktning för bland annat fastighetsägare att förhålla sig till. Sånär fem år senare kan vi konstatera att mycket av den önskade tydligheten fortfarande inte konkretiserats i dokumentet, vilket tyvärr får anses vara en svaghet. Vår förhoppning är att ett antal delar i dokumentet kommer att förtydligas under den fortsatta processen, bland annat beskrivningarna kring hur om-, till- och nybyggnader kan vara möjliga samt stadens inställning till rivningar kontra bevarande. Just rivningar omnämns i det närmaste inte alls i programmet, vilket utgör en brist i en så väsentlig fråga.

Ersättaryttrande

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 27**Program för City. Svar på remiss**

Dnr E2017-01839

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 16 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) föreslår (se beslutet).
- 2) Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla kontorets förslag till beslut och att därutöver anföra:

Liberalerna har länge efterfrågat konkreta riktlinjer för utvecklingen av City. Vi är nu glada att det efter flera år har kommit ett förslag. Det är bra att gatumiljö- och trafikfrågorna har samanalysernas med byggnationsfrågorna och flera goda idéer finns i det som presenteras.

Så som programmet för City nu presenteras för nämnden ser vi dock stora brister i hanteringen av dels bostadsfrågan och dels kulturmiljöfrågan.

Bostäder

Vad det gäller fler bostäder i City anser vi, tillskillnad från programmet, att ambitionen med fler bostäder i City ska vara uttalad i hela området. Vi delar inte programmets innebörd vad det gäller att ”Områden med ett pulserande cityliv och med många restauranger, kultur och evenemang är inte lämpliga för bostäder”.

Om det ska bli fler bostäder i city så måste staden arbeta utefter en medveten strategi. Idag är antalet lägenheter i flerbostadshus i ”Klara”, ”Jakob” och ”Södra Johannes” – det som brukar kallas City mellan 500- och 1500 per stadsdel.

Det kan man jämföra med grannen ”Kungsholmen” med ungefär samma yta där det finns runt 12000 lägenheter. Vill vi förändra det måste vi ha en uppfattning om hur nya detaljplaner bidrar eller inte, till våra mål.

Området intill Norra Latin invid Norra Bantorget är idag till stor del en grusplan med tillfällig uteservering under sommarmånaderna. En varsam förtätning av bostäder på denna redan hårdgjorda yta skulle bidra till att den delen av City blev tryggare och mer använd året runt. Garage finns under jord så p-platser behöver inte tillföras. Att återta Norra Latinbyggnaden som skola, enligt Liberalernas tidigare förslag, skulle också tillföra området mer liv och med fördel kunna kombineras med bostadsutveckling på platsen.

Liberalerna anser därför att det ska vara en uttalad strategi att minst $\frac{1}{4}$ av nytillkomna kvadratmeter i City ska vara bostäder och att detta i princip ska gälla alla enskilda projekt.

Kulturmiljö- och skönhetsvärdena

Förutom funktionssammansättningen i stadsdelen behöver vi också förhålla oss till skönhetsvärdena på ett sammanhållet sätt. Det är idag en allvarlig brist att vi inte har ett samlat grepp på hur de nya byggnadshöjderna, volymerna, takutformningarna och därmed siktlinjerna kommer att förändra Stockholm perspektiven på existerande byggnader i staden och på Citys skyline.

Det finns all anledning att vara orolig i ett större perspektiv. För det handlar inte enbart om att höja en enstaka byggnad med ett antal våningar, utan om en utveckling där vi successivt sätter en ny standard för höjder på nya och tillbyggnader på gamla hus. Påbyggnaden av Gallerian-kvarteret, Hästenkvarteret, Mästerhuset, den nya stationen för Citybanan (kvarteret Orgelpipan), Trygg-Hansa-huset (kvarteret Brädstapeln) och KPMG-huset (kvarteret Snäcken) samt förslagen till Sturegallerian, innebär en jäsning av den centrala innerstaden som knappt innehåller en enda bostad. Det City behöver är inte flera ogenomtänkta jäsningar och kontorslokaler, utan en genomtänkt områdesplan, tydliga riktlinjer och fler bostäder.

Konsekvensutredning för riktlinjernas påverkan på kulturmiljön påpekar riktlinjernas bristande ledning för kulturmiljövärdena. Särskilt eftersom frågan om en sammanhållen beskrivning av hur stadsmiljön ska utvecklas ur höjd-/volym-/stadsvisynpunkt saknas. I stället finns i programmet ett antal noteringar om hur olika områden ska

förhålla sig i höjd till vissa byggnader. De byggnader som i det flesta fall utgör referenspunkter är just de byggnader som vi i Liberalerna i flera år varnat för kommer vara början på en allmän ”jäsning” av innerstaden som kommer förstöra vyerna över Stockholm.

Trots att programmet innehåller mycket omfattande beskrivningar av kulturmiljövärdena i Stockholm så är själva riktlinjerna som rör att bevara flera av de unika värdeskapande särdragen väldigt tunna, mer påståenden om hur det är idag än riktlinjer om hur vi ska bygga framöver. Dessa måste vara tydliga och presenteras i ett sammanhang som täcker hela området.

De ömsom varsamma och ömsom djärva förändringarna som efterlyses i Cityvisionen kan inte analyseras plan för plan utan sammanhållen värdering. Risken är påtaglig att det då varken bli medvetna djärva förändringar, eller varsamma sådana. Att problemen kvarstår och det unika försvinner.

Det är en stor styrka att fastighetsägarna i City vill utveckla sina fastigheter. Det politiska ansvaret är att se den större bilden i tid och rum och medvetet utveckla staden på ett för alla intressenter på ett tydligt sätt.

Om vi inte tänker efter innan vi bygger finns risken att vi upprepar 1960-talets misstag. Då blir vi stående med citykvarter som är övergivna utanför kontorstid, otrygga stora delar av dygnet. Och därtill med en utslätad stadssiluett.

Västra City

I området som idag domineras av järnvägsspår finns möjligheter att utveckla en ny stadsdel i City. Överdäckningar är mycket komplicerade och extremt dyra, vilket staden erfarit efter Hagastadens utveckling. En ny stadsdel på en överdäckning med sjökontakt mot Klara strand och Barnhusviken vore fantastiskt intressant. En sådan stadsdel måste självklart utvecklas i samklang med övriga City, Vasastan och Kungsholmen. En övervägande andel bostäder och kultur/nöjen bör vara målet för utvecklingen av Västra City.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt förslag från ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP), Rikard Warlenius (V) och vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

Reservation

Abit Dundar (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Lennart Tonell m.fl. (MP) och Rikard Warlenius (V) enligt följande:

Det är glädjande att vi nu tar ett samlat grepp om utvecklingen i city. Området är stadens mest föränderliga och kommer att fortsätta att förändras framöver. I det fortsatta arbetet är det viktigt att omvandlingarna sker utifrån ett tillgänglighetsperspektiv för att säkerställa att alla oavsett funktionsvariation kan ta sig fram och ta del av det utbud som City har att erbjuda.

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Stockholm står just nu inför ett av sina mest dramatiska skeden när det handlar om stadens framtida gestaltning och uttryck. Det är en utveckling som under de närmsta åren kommer att vara fullt jämförbar med andra omfattande förändringar i Stockholms historia.

En av de största utmaningarna är att definiera och bygga den stad vi vill se för framtiden. Det gäller såväl i city som i ytterstaden. Vi vet av erfarenhet att en snabb utveckling av staden kräver ett stort mått av eftertänksamhet. 1960-talets modernistiska framfart i city liksom genomförandet av miljonprogrammets glesa struktur har medfört en av de allra största samhällsutmaningarna vi har i Stockholm idag – segregerade stadsdelar och ogästvänliga centrala platser. I Stockholms snabba utveckling måste vi slå vakt om Stockholms byggnadstradition där äldre värdefull bebyggelse kompletterats med högkvalitativ spännande ny bebyggelse från varje tidsepok. Därmed kan staden utvecklas beaktande av de kulturhistoriska värdena och behovet av förnyelse. Att värna den gamla stenstadens bebyggelse ska vara av stort intresse och innebär att även enskilda byggnadsobjekt behöver sättas in i detta sammanhang.

Utgångspunkten för visionen för city måste vara en levande stadsdel dygnet runt, med attraktiva stadsmiljöer, fler bostäder, en mångfald av aktiviteter och stärkt cityhandel. Proportionerna mellan kontorsyta och boendeyta i området ska förändras, till boendeytans fördel. I så hög utsträckning som möjligt ska alla nya detaljplaner innehålla bostäder. City ska erbjuda ett rikt utbud av restauranger, caféer och butiker,

liksom en blandning av arbetsplatser och bostäder. Det är av stor vikt att utvecklingen av city därför även säkerställer fullgoda gång- och cykelvägar, kollektivtrafik och andra tillgänglighetsaspekter.

När Alliansen redan 2012 gav berörda nämnder i budgetuppdrag att ta ett helhetsgrepp på city – Vision för City – så var just idén att skapa en tydlig politisk inriktning för bland annat fastighetsägare att förhålla sig till. Sånär fem år senare kan vi konstatera att mycket av den önskade tydligheten fortfarande inte konkretiserats i dokumentet, vilket tyvärr får anses vara en svaghet. Vår förhoppning är att ett antal delar i dokumentet kommer att förtydligas under den fortsatta processen, bland annat beskrivningarna kring hur om-, till- och nybyggnader kan vara möjliga samt stadens inställning till rivningar kontra bevarande. Just rivningar omnämns i det närmaste inte alls i programmet, vilket utgör en brist i en så väsentlig fråga. Vidare anser vi att grundliga analyser av programmets respektive Trafik- och gatumiljöplanens förslag behöver genomföras, med bäring på såväl näringsliv och företagande, som ekonomi, stadsliv, trafikanalyser och möjligheter till fler bostäder.

Skrivningarna kring Sergels torg behöver bli tydligare och skarpare. Platsen är idag otrygg under flera av dygnets timmar och är ett exempel på misslyckad modernistisk stadsplanering där människor får ge vika för bilar. Staden behöver ta ett samlat grepp för hur Plattan och hela Sergels torg kan få ett lyft och utvecklas till en attraktiv mötesplats.

Södra Drottninggatan behöver lyftas särskilt. I programmet står det nu ingenting om denna viktiga del av City som har stor utvecklingspotential. Norra delen av Drottninggatan ner till Åhléns har i olika faser genomgått förändringar och upprustningar som ökat gatans attraktivitet, tyvärr har den södra delen inte genomgått samma förvandling. Genom fler levande bottenvåningar, värmeslingor ända ner till Strömgatan samt fler uteserveringar skulle Södra Drottninggatan kunna få ett ansiktslyft som skulle göra gatan till en värdig entré mot Helgeandsholmen och det offentliga Sverige.

Nybroplan är idag rörligt för både fotgängare, cyklister och bilister. Orienterbarheten är svårmanövrerad och många konflikter mellan olika trafikantgrupper uppstår lätt. Det är synd på en så fin plats omgiven av Dramaten, Strandvägen, Raoul Wallenbergs torg och Berzeeli park. En åtgärdsplan för denna plats behöver föras in i programmet.

Vi ser positivt på att utveckla stadens bortglömda rum med nya och tillgängliga rekreationsytor som blir till gagn för såväl stockholmarna som stadens publika gestaltning, värden som är omistliga. Mer resurser kan komma att behöva läggas på att utveckla befintliga, och skapa nya, gröna värden när Stockholm växer. I detta avseende bör även fler möjligheter till överdäckningar av vägar ses över. City lider än idag av de storskaliga trafiklösningar som genomfördes i modernismens namn under mitten av förra seklet. Dåtidens omfattande rivningar och betongkultur med brutala trafikleder mitt i city har skapat sår i staden. Betong och motorväg dominerar istället för Stockholms vattenlinje som skulle kunna framträda. Därför menar vi att den del av Centralbron som hanterar biltrafiken ska läggas ned i en tunnel, vilket skulle skapa ytor för nya bostäder längs Klara Strand frigörs och att Riddarholmskanalen åter kan öppnas upp. I detta avseende behöver programmet kompletteras.

Grönskan och vattnet ska utnyttjas för att förbättra stadsklimatet och mildra konsekvenserna av klimatförändringar. Särskilt i tätbebyggda stadsdelar är det viktigt att minska andelen hårdgjorda ytor och öka mängden grönska med fler träd, pocket-parker, planteringar och gröna tak. Genom att använda stadens taklandskap på ett bättre och mer effektivt sätt än vi många gånger gör idag får vi åtminstone mervärden på tre olika sätt. Taklandskapen och kvarterens gestaltning blir mer intressanta och dynamiska, vi får sammantaget mer plats för socialt umgänge och för barnen att leka på samtidigt som vi får plats för mer grönska i staden, och vi får ökade möjligheter till närproducerade råvaror. Detta förhållningssätt är framförallt eftersträvänsvärt i de täta stadsmiljöerna såsom city, varför ett förtydligande behöver göras i samrådsunderlaget.

Kungsträdgården är en av stadens mest centrala och uppskattade parker. Dock är den idag relativt sluten och det är nog många som snarare uppfattar Kungsträdgården mer som ett uppdelat torg än som en trädgård. Om Kungsträdgården öppnas upp från Hamngatan och möter stadslivet på ett tydligare sätt skulle den ha större möjligheter att bli en stadspark värdig sitt namn. För att åstadkomma detta krävs att staden tar ett helhetsgrepp på Kungsträdgården, så att parken åter kan bli en naturligt integrerad del av stadslivet. I arbetet med parkens utveckling är det viktigt att säkerställa balansen mellan dess roll som attraktiv grönskande stadspark och dess funktion som evenemangs- och mötesplats. Det behöver göras en grundlig översyn av hur Kungsträdgården ska användas på

bästa sätt framöver, utifrån stockholmarnas perspektiv. Programmet behöver förtydligas avseende Kungsträdgården på sida 48 i samt under kapitlet Kungsträdgården i Trafik och gatumiljöplanen. Såsom texten nu är framlagd är den snarare att se som förslag till utredningar snarare en konkret vision om parken.

Det offentliga rummet – gator och trottoarer, torg och parker, kajer och lekplatser – är en väsentlig del av varje stad. Det är i ”utrymmet mellan husen” som spontana möten kan ske, där vi promenerar, fikar, umgås eller bara vistas. Kvaliteten på miljöerna i det offentliga rummet är givetvis viktiga för upplevelsen av hur det är att vistas i Stockholm. Offentliga miljöer som är skräpiga, vandaliserade eller skumt upplysta skapar en känsla av otrygghet.

Tyvärr finns det platser även i city med spretiga uttryck som med återkommande frekvens kan betraktas av stockholmare och turister på stadens torg och i vissa parker. Detta uttryck är till förfång för helheten, och det är i sammanhanget märkligt att staden inte kan uppvisa någon strategi eller ens policy för hur uttrycket på dessa offentliga platser ska te sig. Det handlar i grund och botten om att säkerställa inbjudande och trygg offentlig miljö. Men det handlar också om att visa upp Stockholm från sin allra bästa sida, för stockholmarna och för världen. I detta avseende behöver samrådsunderlaget tydligt peka på en vision för city med ett attraktivt offentligt rum som kännetecknas av att det är rent, helt, snyggt och överblickbart.

Ersättaryttrande

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

§ 28

Planskild korsning Frescati. Anmälan av svar på remiss

Dnr E2017-01714

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 2 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 29**Kompletterande samråd för station Sofia i utbyggnaden av tunnelbanan till Nacka och söderort. Anmälan av svar på remiss**

Dnr E2017-01651

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner anmälan av remissvar och lägger ärendet till handlingarna.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 26 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 30**Slutredovisning av detaljplaneområde Henriksdalshamnen i Hammarby Sjöstad**

Dnr E2017-01897

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner slutredovisning av detaljplaneområde Henriksdalshamnen i Hammarby Sjöstad.

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 19 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

§ 31

Hjorthagen i Norra Djurgårdsstaden. Reviderat inriktningsbeslut

**Reviderat genomförandebeslut för Gasverket.
(Genomförandebeslut 11)**

**Reviderat genomförandebeslut för Bobergsgatan.
(Genomförandebeslut 12)**

**Delgenomförandebeslut för Kolkajen-Ropsten.
(Genomförandebeslut 13)**

Dnr E2017-01268

Beslut

Exploateringsnämnden beslutar enligt exploateringskontorets förslag:

- 1 Exploateringsnämnden godkänner för sin del fortsatt utredning av förutsättningarna för exploatering inom Hjorthagen i Norra Djurgårdsstaden samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner projektet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att fortsätta utredningarna upp till 165 mnkr (Reviderat inriktningsbeslut).
- 2 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandet av exploatering inom Gasverket, Hjorthagen 1:3 omfattande investeringsutgifter om 1 071 mnkr och investeringsinkomster om 110 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att genomföra projektet (Reviderat genomförandebeslut 11).
- 3 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandet av Bobergsgatan omfattande investeringsutgifter om 500 mnkr och investeringsinkomster om 19 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret,

i uppdrag att genomföra projektet (Reviderat genomförandebeslut 12).

- 4 Exploateringsnämnden godkänner för sin del genomförandet av exploatering inom Kolkajen-Ropsten, omfattande investeringsutgifter om 345 mnkr samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner genomförandet och ger exploateringsnämnden, genom exploateringskontoret, i uppdrag att genomföra projektet (Genomförandebeslut 13).

Handlingar i ärendet

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande från den 16 juni 2017.

Nämndens behandling av ärendet

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Särskilt uttalande lämnas av vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) enligt följande:

Vi ser positivt på den fortsatta utveckling i Norra Djurgårdsstaden och vi noterar glädjande att projekten i Hjorthagen som helhet i dagsläget ger ett positivt nettovärde för staden. Det är dock väsentligt att exploateringskontoret fortsätter hålla god uppsikt över projektekonomin i de respektive delarna, inte minst med tanke på kommande genomförande av byggnation på utfyllnad i Lilla Värtan. I denna del har vi tidigare poängterat vikten av att planera bebyggelsen utifrån fler slutna gårdar, en inställning som vi fortsatt vill lyfta fram.

Ersättaryttrande

Michaela Hollis (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M).

Vid protokollet

Lena Mittal